

”Puhetta nuorten päihteiden käytöstä ja päihdepalveluista”

27.1.2023 9.00- 9.30

”Nuoren kehitys ei odota”

Christa Ahonen, Päihdetyön asiantuntija. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (2020-2023). Kanta-Hämeen hyvinvointialue.

Sairaanhoitaja YAMK. Taustaa nuorisotyöstä, lastensuojelun ja päihdehuollon rajapinnasta.

Voimaa saan kylmävesiuinnista ja retkeilystä.

Kaiken lähtökohtana on hyvinvoiva ihminen

- Mielen hoitamattomuus aiheuttaa muuta riskikäyttäytymistä.
- Neuropsykiatrisen tarpeen tunnistaminen aiheuttaa haasteita ja riskejä (päihde- ja riippuvuusongelmista kärsivillä on usein myös Nepsy- haasteita).
- Tarve kuulua porukkaan on luonnollista ja ulos jättäminen aiheuttaa tarpeen etsiä omaa joukkoa muualta, yhteenkuuluvuus ja hyväksynnän kokemus ovat usein koukuttavaa.
- Koulu, harrastukset, kotiasiat ja kaikki vaikuttavat.
- Päihde- ja riippuvuusasiat ovat systeemin ongelmia... ei yksilön. Mutta ongelma johtaa yksinäisyyteen, ikään kuin se olisi yksilön ongelma ja vastataan palveluissa vain tähän.

Nuorten päihde- ja riippuvuusavun tarve

- Nuorten **luontainen kokeilun tarve ja uteliaisuus** haastaa nuoria itseään sekä tämän perhettä ja ammattilaisia.
- Tarjonta kokeiluihin on laajaa ja voi johtaa riskikäyttäytymiseen tai **jopa riippuvuuden syntymiseen.**
- Kaikenlainen kokeilu ja satunnaiset tilanteet eivät vaadi järeää puuttumista.
- Ammattilaisilla onkin vaikeaa tunnistaa mikä on oookoo ja mikä vaatii vahvempaa puuttumista.

Haastavaa

- Arviointi on haastavaa, koska käytössä on vähän tutkittuja menetelmiä systemaattisesti käytössä?
- Arviointi ja menetelmät ovat pääsääntöisesti henkilösidonnaisia ja yksikkökohtaisia.

Ammattilaiset pohtivat miten arvioida nuoren alkoholin käyttöä tai muuta päihdekäyttöä? Miten arvioida pelaamiseen tai muuhun digikäyttäytymiseen liittyvää ongelmakäyttäytymistä?

Nuorten tilannekuva

- Maassamme on yhä **nuorempia päihteiden käyttäjiä ja asenteet päihteitä kohtaan ovat madaltuneet.**
- Saman aikaisesti yhä enemmän on täysin raittiita nuoria, joka tarkoittaa sitä, että **osa nuorista käyttää yhä varhaisemmin ja yhä haitallisemmin päihteitä.**
- Varhainen päihteiden käyttö lisää riskiä myöhempään haitalliseen päihteiden käyttöön ja samalla lisää riskiä ennenaikaiseen kuolemaan.
- Suomessa 20-24-vuotiaiden myrkytyskuolemat ovat kasvaneet vuoden 2020 luvusta 25 vuoden 2021 51:een, joka tarkoittaa luvun kaksinkertaistuneen vuodessa. Vuoden 2022 luvut on vielä tulematta.

Lähde: Päihdetilastollinen vuosikirja (2021)

Kanta-Hämeessä

- Vastataan alaikäisten päihteiden käytön seurauksiin monissa tilanteissa lastensuojelullisin toimin ja kodin ulkopuolelle sijoittamisena. Tämä ei kuitenkaan tarjoa automaattisesti nuorille päihteiden käyttäjille päihdetyön asiantuntijuutta sisältävää hoitointerventiota eikä saisi olla ainoa keino päihdehoidon saamiseksi tai korvata päihdehoitoa. Päihderiippuvaisen nuoren lastensuojelun yksikköön sijoituksen haasteena on nuoren pysyvyys sijoituspaikassa. Nuoret ovat päihteitä halutessaan riskissä monenlaiselle hyväksikäytölle.

Hatkoja, salailua ja vanhempien henkilöiden elinpiiriin liittymistä...

Kanta-Hämeen selvitys

Selvityksessä selvitettiin Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen toimesta 13–18-vuotiaiden päihdepalveluita neljän segmentin avulla vuonna 2021 Kanta-Hämeen alueella. Kartoituksessa alueen seudulliset lapsiperheiden kehittämisen suunnittelijat haastattelivat nuorten kanssa työtä tekeviä toimijoita ja kartoittivat päihdetyön tilannetta avoimien haastattelujen menetelmällä.

Lopputulema; Kanta-Hämeestä puuttuvat hoidolliset keinot kun nuoren tilanne vaatii lastensuojelun toimia kuten kodin ulkopuolelle sijoittamista päihteiden käytön vuoksi.

Oman lähiverkoston
valppaus ja
tarvittavat
keskustelut. (koulu,
nuorisotyö ym)

Lähiverkoston lisäksi,
kuraattorit, psykkarit
ym. Ankkuri,
Ohjaamo ym.
Nuorten
erityispalveluita

Lastensuojelu (tarpeen
mukaiset toimet),
mielenterveys- ja
päihdepalvelut (laitos ja
avohoito) Perheen ja
vanhemmuuden tuki.

Nuoren tavallinen
käytös

Nuoren
riskikäyttäytyminen

Nuoren pitkään
jatkunut
riskikäyttäytyminen,
jossa tarve hoidollisille
interventioille

Luottamuksellisuus,
Jalkautuminen,
tarvelähtöisyys,
yksilöllisyys,
kokemusasiantuntijuus

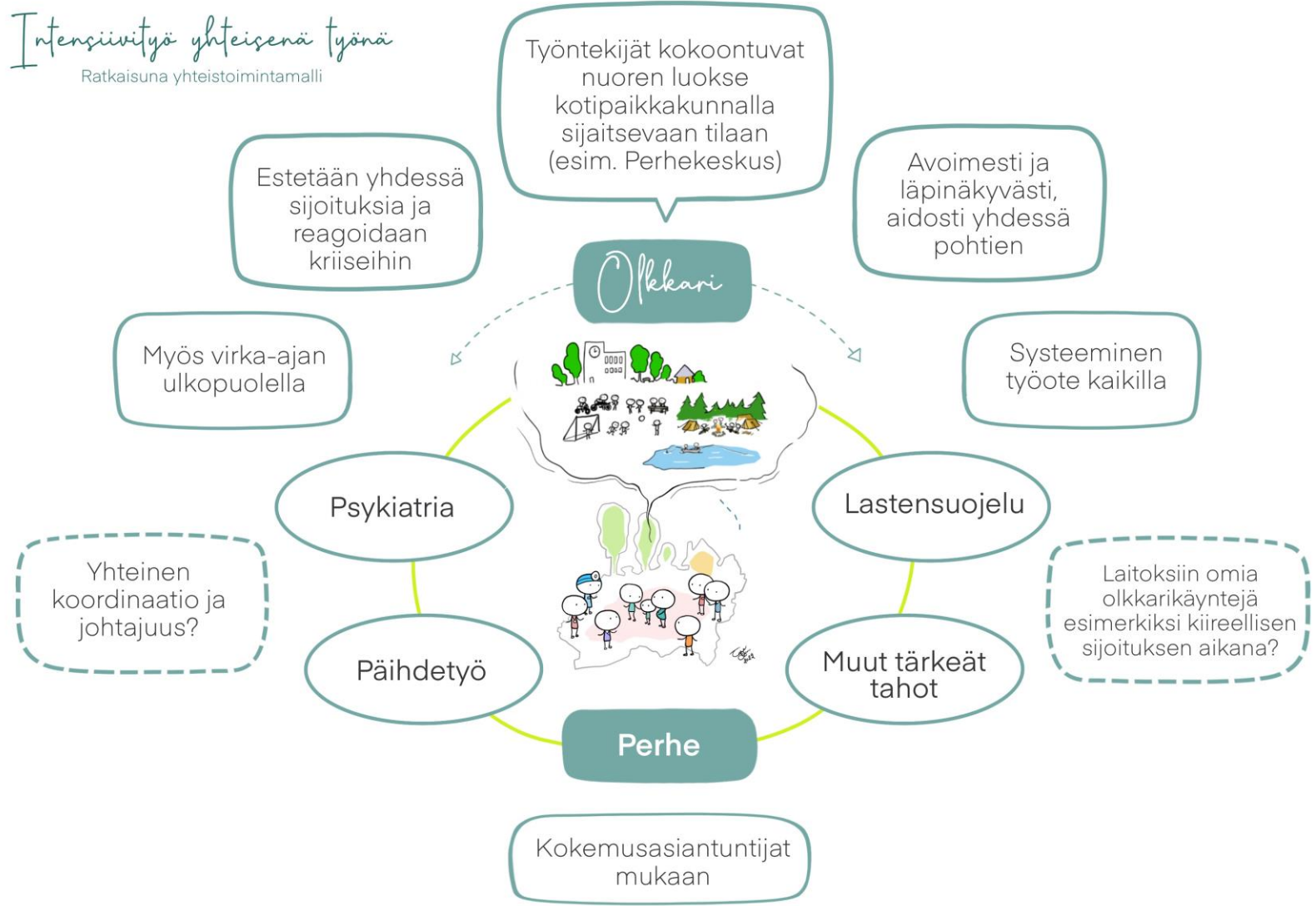

Monni- hankkeen toimesta

- Kanta-Hämeessä koottiin monialainen työryhmä pohtimaan millainen interventio hyödyttäisi nuoria kun haasteena on mm. päihteet (usein mielenterveyden tai muita haasteita myös).
- Työryhmän keskustelujen pohjalta syntyi ehdotus yhteistoimintamallista, jossa nuori ja nuoren perhe tullaan kohdatuksi omassa ympäristössään. Jossa nuoren olemassa olevia luottamuksellisia suhteita käytetään perustyökaluna ja rikastetaan työtä erityisosajilla. Systeminen työote ja välitön apu ovat ohjaavia. Tärkeää huomioida perheterapeuttiset menetelmät sekä kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen.

Intensiivityö yhteisenä työnä

Ratkaisuna yhteistoimintamalli

Mielipiteitä ja toimintamalleja

- Mutta, jotta saamme toimintamalleja jalkautumaan niin tarvitsemme toimivan rakenteet, riittävät resurssit, yhteiset toimintaperiaatteet ja suunnitelmat.
- Tarvitsemme ymmärrystä siitä, että päihteiden käyttö ja riippuvuustasoinen ongelma tarvitsee hoitoa, jossa on erityisosaamista.
- Tarvitsemme ymmärrystä siitä, että nuorille ei voida tarjota palveluita osana aikuisten palveluita eikä erillisenä muusta mielen hoidosta.

Nuoren päihdehoidon eri tasoista alueellisesti ja kansallisesti

- Kansallista ohjausta, yhteisiä tutkittuja menetelmiä (sopimuksia) ja taloudellista panostusta (resurssia).
- YTA tasoisesti yhteistyötä, osaamisen vahvistamista, yhteisiä sopimuksia. Joitakin ”raskaan sarjan” palveluita tai yhteissopimuksia palveluiden järjestämisestä (Vaativa hoito).
- Alueellisesti aitoa yhdessä toimimista nuoren ja nuoren lähiverkoston tarpeen mukaan.
- Paikallisesti nuorten lähiverkosta tuntevia ketteriä palveluita, varhaista tukea ja hyvinvointia lisääviä palveluita. Yhteisöllisyyttä!

Tarvitaan

- Järjestöjen, sivistyksen ja hyvinvointialueen saumatonta kumppanuutta, turvaverkkorakennetta, jolla voidaan lisätä turvallisuutta ja hyvinvointia.
- Sujuvat palvelupolut ja prosessit aikuisten palveluista nuorten palveluihin sekä lasten ja nuorten palveluista aikuisten palveluihin.
- Päihde- ja riippuvuusosaamisen lisäämistä muissa nuorten palveluissa ja liitoskohtien tunnistamista eri palveluiden välillä.

Lisäksi

- Tarvitaan tahtoa ja päätöksiä!
- Inhimillisyyttä, lämpöä, rakkautta ja aitoa kohtaamista
- Kuulemista ja tarpeen tunnistamista
- Asiakkaan asemaan asettumista palveluiden järjestämisessä
- Aikaa ja resurssia

Kiitos

Christa Ahonen

Päihdetyön asiantuntija
christa.ahonen@omahame.fi